

Kohti kokonaisvaltaista energia- ja ilmastopolitiikkaa

Katsaus Junckerin komission energia- ja ilmastopoliittisiin linjauksiin ja uuden komission työnjakoon

Jean-Claude Junckerin komission aloitettua työnsä ovat EU:n energia- ja ilmastopoliittiset kysymykset olleet vahvasti esillä. Komission muokatessa tavoitteita, hallinnollisia rakenteita ja komissaarien salkkujen sisältöjä sekä neuvoston hyväksyttyä energia- ja ilmastopakettia vuoteen 2030, on hyvä aika pysähtyä tarkastelemaan lähtökohtia uuden komission työlle. Komission energiapääosaston ja sisämarkkinapääosaston yhdessä 17.11.2014 järjestämässä korkean tason konferenssissa energiaunionista vastaava komission varapuheenjohtaja Maroš Šefčovič sekä ilmasto- ja energiapolitiikan salkun saanut komissaari Miguel Arias Cañete linjasivat komission tavoitteita tulevalle komissaarikaudelle. Komissaarien puheissa painotettiin holistisia ratkaisuja energia- ja ilmastokysymyksiin, mikä on linjassa komission rakenteen ja työtapojen uudistamisen tavoitteiden kanssa.

Konferenssissa esitetyissä lukuisissa puheenvuoroissa toivottiin pitkäjänteistä ja ennakoitavaa energia- ja ilmastopolitiikkaa, mikä on ehdoton edellytys yksityisille investoinneille. Energiaunionia kehitettäessä ovat haasteina kansalliset tuet, fragmentoituneet energiamarkkinat sekä puutteellinen infrastruktuuri. Komission vastikään julkaisemaan reilun 300 miljardin euron investointipakettiin on ladattu valtavasti odotuksia koskien energiaunionin kehittämistä. Myös komissaarien salkkujaossa ja niihin suunnatuissa tavoitteissa korostuvat toimivan energiaunionin perustamisen tärkeys, tavoite Euroopan energiaturvallisuuden parantamisesta energiariippuvuutta vähentämällä sekä kestävä kasvun periaate.

Kohti energiaunionia

Konferenssin avajaispuheessa varapuheenjohtaja Šefčovič korosti kokonaisvaltaisen lähestymistavan tärkeyttä tarkasteltaessa EU:n energia- ja ilmastopolitiikkaa. Šefčovič vastaa Junckerin komissiossa energiaunionin kehittämisestä, mikä on yksi uuden komission pääprioriteeteista. Šefčovič muistutti, että kun kyse on hyvin moniulotteisesta asiasta, on tehtävä yhteistyötä ja koordinoitava toimia eri alojen komissaarien välillä. Šefčovičin lausunnosta paistoi selvästi läpi Junckerin visio komissiosta, joka toimissaan pyrkii kokonaisvaltaisiin, politiikan osa-alueita ylittäviin ratkaisuihin. Šefčovič totesi, että energiaunionin kehittämiseksi tarvitaan

varmuutta, solidaarisuutta ja luottamusta. Luottamuksen rakentamiseen liittyen Šefčovič painotti, että EU:n energiapolitiikassa pitää löytyä jatkuvuutta. EU:n naapureiden on saatava tietää missä mennään ja mihin tähdätään. Naapureista puhuessa Šefčovič painotti etenkin suhteiden kehittämistä ”eteläisiin partnereihin” ja Norjaan.

Šefčovičin puheessa nousi vahvasti esille komission puheenjohtaja Junckerin 26.11.2014 esittelemä noin 315 miljardin euron investointipaketti. Paketin mahdollistamien investointien todettiin olevan äärimmäisen tärkeitä energian sisämarkkinoiden kehittämisessä, sillä energia-alan kehittämisessä on hankkeiden poliittinen tuki äärimmäisen tärkeää. Lisäksi paketin on toivottu johtavan vipuvaikutuksiin ja houkuttelevan investointeja. Šefčovič huomautti myös, että energiaunionin kehittämisessä on osattava hyödyntää paremmin kaikkia EU:n tarjoamia rahoituslähteitä. Euroopan rakenne- ja investointirahastojen (ERI-rahastojen) avulla voidaan Šefčovičin mukaan saada paljon aikaan paikallistasolla energiaunionin puolesta. Šefčovič painotti myös vähähiilisyystavoitteiden tärkeyttä ja tutkimuksen roolia mainiten myös tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelma Horisontti 2020:n potentiaalin.

Kunnianhimoista energia- ja ilmastopolitiikka unohtamatta teollisuuden intressejä

Euroopan parlamentin teollisuus-, tutkimus- ja energiavaliokunnan (ITRE) puheenjohtaja Jerzy Buzek painotti puheenvuorossaan teollisuuden integroimista energia- ja ilmastotavoitteiden saavuttamiseen. Buzek korosti työpaikkojen ja Euroopan uudelleenteollistamisen merkitystä vallitsevan kriisin selättämisessä, mihin liittyy olennaisesti komission investointipaketti. Buzek muistutti vielä EU:n solidaarisuusperiaatteesta, jonka tulee näkyä myös unionin energiapolitiikassa. Neuvoston puheenjohtajamaa Italian edustaja Claudio De Vincenti taas nosti esille fragmentoituneet energiemarkkinat energiaunionin kehittämisen suurimpana ongelmana ja totesi, että energia-alalle on luotava todellista kilpailua. Kilpailu on avainasemassa teollisuuden kilpailukyyn kehittämisessä, sillä tällä hetkellä De Vincentin mukaan energiahinnat voivat olla kolminkertaiset EU:n tärkeimpiin kilpailijoihin verrattuna. De Vincenti korosti myös EU:n roolia ilmastokysymysten globaalina edelläkävijänä ja nosti esille energiavarmuuden lisäämisen tärkeiden energiaunionia kehitettäessä.

Energiateollisuutta edustavan Eurelectricin edustaja Hans Ten Berge kritisoi EU-alueen infrastruktuuria, joka haittaa markkinoiden toimivuuden. Monien EU-maiden ongelmana ovat hänen mukaansa poliittiset tukipäätökset, jotka vääristävät markkinoita ja luovat monopoleja, mitkä puolestaan haittaavat sisämarkkinoiden kehittymistä ja johtavat korkeisiin energiahintoihin. Ten Bergen näkemyksen mukaan vuoden 2030 ilmasto- ja energiatarvoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan uudistettu markkinapohjainen päästökauppajärjestelmä (ETS) sekä ennakoitava poliittinen linja energia-alan investointien varmistamiseksi. EU-ASE:n (European Alliance to Save Energy) edustaja Monica Frassoni puolestaan korosti, että keskustelu energiaunionista tulisi valjastaa tukemaan ilmastotavoitteiden saavuttamista ja että kilpailukykyyn ei vaikuta ainoastaan energian hinta vaan esimerkiksi energiatehokkuuden kehittämisellä on huomattavia kilpailukykyä

edistäviä vaikutuksia. Euroopan parlamentin ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Elmar Brok taas nosti esiin Venäjään liittyvät riskit ja viimeaikaiset epävarmuustekijät ja totesi EU:n yhtenäisen energiastrategian olevan riippuvainen EU:n yhteisestä Venäjä-strategiasta.

Tuonnin varmuus, kilpailukyky ja kestävyys

Komissaari Miguel Arias Cañete painotti energian tarjonnan moninaisuuden varmistamisen ja turvallisuuden merkitystä sekä totesi EU:n tuontienenergiariippuvuuden olevan riski EU:lle. Cañete totesi Šefčovičin tapaan, että EU:n pitäisi toimia yhtenäisemmin energiakysymyksissä, mikä käytännössä tarkoittaa parempaa yhteistyötä ja koordinoitua esimerkiksi kaasu- ja öljyhankinnoissa. Energiaunionin saavuttamiseksi tarvitaan Cañeten mukaan solidaarisuutta muun muassa Itä-Euroopan ja Iberian niemimaan integroimisessa muuhun Eurooppaan, mutta solidaarisuuden tulee myös ulottua EU:n ulkopuolelle. Hän puhui myös kokonaisvaltaisuuden merkityksestä ja kilpailukyvyn sekä kestävyysintegroimisesta ilmastopoliittisiin ratkaisuihin. Vuoteen 2030 ulottuva energia- ja ilmastopaketti on osoitus EU:n roolista globaalina johtajana ilmastomuutoksen torjunnassa, ja Cañete lupasi tarkentaa komission energia- ja ilmastotoimien sisältöä vuoden 2015 ensimmäisen neljänneksen aikana julkaistavassa strategiaperussuunnitelmassa.

Cañeten mukaan EU:n ja jäsenmaiden velvollisuutena on tukea ja mahdollistaa yksityisten investointien syntyminen, sillä energia-ala on huomattavassa roolissa sekä työpaikkojen luomisessa että reaalitalouden stimuloimisessa. Tuore komissaari luonnehti komission investointipakettia erinomaiseksi välineeksi saada yksityinen raha liikkeelle ja mahdollistaa energia-alan investointeja. Cañeten mukaan Verkkojen Eurooppa (CEF), ERI- sekä Horisontti 2020 -rahoitus ovat avainasemassa matkalla kohti todellista energiaunionia, sillä investointeja tarvitaan osaamiseen ja uuteen teknologiaan, mutta myös infrastruktuuriin. Komissio on parhaillaan alkoimassa 647 miljoonaa euroa 34 CEF-hankkeeseen.

Ympäristö-, energia ja ilmastoasioiden hallinnointi uudessa komissiossa

Maroš Šefčovič: Energiaunionista vastaava varapuheenjohtaja

Slovakialaisen Maroš Šefčovičin tärkeimpiin tehtäviin kuuluu hänen toimikautensa aikana energiaunionin parissa työskentelevän projektiryhmän johtaminen. Šefčovičin projektiryhmän tavoitteena on perustaa energiaunioni yhdistämällä infrastruktuureja, tehostamalla lainsäädäntöä ja lisäämällä kilpailua kustannusten alentamiseksi ja kasvun edistämiseksi. Šefčovičin tehtäviin kuuluu lisäksi energiapulan ennaltaehkäisy monipuolistamalla tuontien energian lähteitä ja yhtenäisen eurooppalaisen äänen vaaliminen energiaturvallisuuden parantamista koskeissa neuvotteluissa. Hänen tulee myös edistää lisäinvestointien saamista energiaverkkoihin, uusiutuvan

energian tuotantolaitoksiin ja muuhun energiainfrastruktuuriin. Šefčovič vastaa lisäksi energiatehokkuuden parantamisesta (erityisesti rakennuksiin liittyen) tavoitteena energiankulutuksen vähentäminen 30 %:lla vuoteen 2030 mennessä, sekä komission toimien koordinoinnista vuosien 2020 ja 2030 ilmasto- ja energiatavoitteiden saavuttamisen varmistamiseksi.

Miguel Arias Cañete: Energia- ja ilmastokomissaari

Espanjalaisen Miguel Cañeten toimenkuvaan kuuluu energiapulan ennaltaehkäisy monipuolistamalla tuontien energian lähteitä ja yhtenäisen eurooppalaisen äänen varmistaminen energiaturvallisuuden parantamista koskevissa neuvotteluissa. Cañete vastaa energiainfrastruktuuriin liittyvistä projekteista energian sisämarkkinoiden loppuunsaattamisen helpottamiseksi ja hänen tulee ehdottaa uusia EU-lakeja sekä asetuksia vuoden 2030 ilmasto- ja energiakehyksen toteuttamiseksi. Cañeten tulee toimikautensa aikana myös kehittää EU:n uusiutuvaa energiaa koskevaa energiapolitiikkaa, jotta EU voisi saavuttaa johtoaseman tällä sektorilla ja vahvistaa päästökauppajärjestelmää.

Lisäksi Cañete on vastuussa energian ja ilmastoasioiden pääosastoista, jotka säilyvät erillisinä osastoina ja raportoivat tästedes vain Cañetelle. Ilmasto- ja energia-asioiden yhdistäminen samaan salkkuun on saanut sekä kritiikkiä että positiivista kaikua. Järjestelyä kritisoineet ympäristöjärjestöt ovat antaneet ymmärtää, että yhdistäminen on yritys välttää José Manuel Barroson toisen komission aikaisia energia- ja ilmastopääosastojen välisiä erimielisyyksiä. Salkkujen yhdistämistä perustellaan EU:n yhteisellä vahvalla äänellä ja sillä, että ilmasto- ja energia-asiat vahvistavat toisiaan.

Karmenu Vella: Ympäristö-, meri- ja kalastusasioista vastaava komissaari

Maltalaisen Karmenu Vella vastuualueisiin kuuluu ympäristön suojeleminen ylläpitäen Euroopan kilpailukykyä sekä maa- ja merialueiden hyödyntäminen luonnonvaroja säilyttävien, kestävien työpaikkojen luomiseksi. Vella vastaa myös yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta ja johtaa valtamerten kansainvälisen hallinnoinnin määrittelyä koskevaa tehtävää yhteistyössä maailmanlaajuisten kumppaneiden kanssa. Ympäristö-, meri- ja kalastusasioiden yhdistämistä samaan salkkuun on perusteltu näitä politiikanaloja yhdistävällä tarpeella suojella luonnonvaroja. Näin myös sinisen ja vihreän kasvun asettamat vaatimukset voidaan ottaa huomioon; esimerkiksi ympäristön ja merten suojelulla voi olla keskeinen rooli työpaikkojen luomisessa, luonnonvarojen säilyttämisessä sekä kasvun ja investointien edistämisessä. Komissio näkee ympäristönsuojelun ja kilpailukyvyn säilyttämisen kulkevan käsi kädessä, sillä molemmissa on kyse kestävästä tulevaisuudesta.